

การศึกษาเรื่องความแพร่หลายภาษาถิ่นของจีนในประเทศไทยและ
การใช้ประโยชน์จากภาษาถิ่นของจีนในการแปลวรรณกรรมภาษาจีน
เป็นภาษาไทย: ศึกษาตัวอย่างจากเรื่องสั้นของหลู่ซุ่นฉับภาษาไทย
汉语方言在泰国的流传与其对中国文学泰译的作用
——以鲁迅小说泰译本为例

The Spread of Chinese Dialects in Thailand and Its Effects on Chinese
Literary Translation into Thai

— taking the Thai version of Lu Xun's novels for example

สุพัตรา ห.เพียรเจริญ¹

บทคัดย่อ: ในจำนวนชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมากชาวจีนแต่จิ๋วมีจำนวนมากที่สุดรองลงมาคือชาวจีนฮกเกี้ยนภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาจีนฮกเกี้ยนทั้งร່องรอยเอาไว้ในภาษาไทยอย่างลึกกล้าด้วยเหตุนี้คำยืมในภาษาไทยที่มีรากฐานมาจากภาษาจีนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อภาษาไทยเป็นอย่างยิ่งคำยืมเหล่านี้ไม่เพียงเป็นหลักฐานสนับสนุนในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคมท้องถิ่นในแง่ประวัติศาสตร์เท่านั้นแต่ยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างไทยและจีนทั้งในด้านสังคมและวรรณกรรม อีกทั้งยังช่วยคงอรรถรสแก่ผู้อ่านวรรณกรรมจีนฉบับภาษาไทยได้อย่างดีเยี่ยมประโยชน์เหล่านี้สามารถพบเห็นได้ชัดในงานวรรณกรรมของหลู่ซุ่นฉับภาษาไทยหากมองในมุมของความสัมพันธ์ระหว่างภาษาศาสตร์เชิงสังคมภาษาศาสตร์ประยุกต์และผลงานวรรณกรรมจะเห็นได้ว่านอกจากภาษาจีนท้องถิ่นจะทำให้ผู้อ่านวรรณกรรมจีนฉบับภาษาไทยซึมซับกลิ่นอายความเป็น

¹สุพัตรา ห.เพียรเจริญ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง สาธารณรัฐประชาชนจีน
黄盈秀, 浙江大学人文学院语言学及应用语言学专业博士研究生。

Supatra Horpianjaroen, Ph.D. candidate in linguistic and applied linguistic, Zhejiang University, P.R. China.

วรรณกรรมจีนได้อย่างดีแล้วยังสามารถรับรู้ได้ถึงสัญลักษณ์ทางภาษาที่แฝงกลิ่นอายสังคม และวัฒนธรรมจีนอันลึกซึ้งไว้อีกด้วย

คำสำคัญ: ภาษาไทย คำยืม ภาษาจีนท้องถิ่น

摘要: 移民到泰国的中国人很多，潮州人最多，福建人次之。潮州话和闽南话因而在泰语中留下了很深的印迹。泰语汉源方言借词在泰语占有重要的地位。在历史的维度上，这些借词给我们提供了当地社会发展演变的好文献，反映了中泰两国之间的来往友谊。在文学的维度上，给中国文学作品泰译本的读者感受中国味儿提供了载体。这些作用在鲁迅小说泰译本中表现得特别明显。从社会语言学、语言应用和文学作品之间的关系可见，汉语方言在文学作品泰译本能够使读者更好地欣赏中国文学，并且能够感受到语言符号所包含的社会文化信息。

关键词: 泰语、借词、汉语方言

Abstract : There are many Chinese families moved to Thailand, among whom the majority are Chaozhou people, while Fujian people taken second place. Teochew and Hokkien (dialects of Chaozhou and Fujian) naturally left a deep imprint in Thai. Therefore, Chinese dialects loanwords in Thai can prove that Chinese dialects do occupy an important position in Thai and Thailand. For these loanwords can not only provide us with good literature of development evolution of the local society in history, reflecting the friendship between China and Thailand; but also can give the Thai version readers of Chinese literary works a sense of Chinese flavor in literature. All the functions can be seen obviously in Thai version of Lu Xun's novels. It also can be found

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2558

from the relationships between social linguistics, language application and the literature, that Thai versions of literary works with Chinese dialects can make readers better to appreciate the Chinese literature, and be able to feel social cultural information contained in the language symbols.

Key words: Thai; loanword; Chinese dialects

方言是一种跟标准语有区别的语言，只在特定地区使用。它作为一个学术用语，源于古希腊语中书面语言的变体。这些变体与不同的地区有着某种联系^[1]。当中国人移民到泰国，方言就跟着来到这里，久而久之就融入到泰语中。中国大陆共有多于 80 种方言。其中有几种方言对泰国社会与中国文学作品泰译有一定的影响。

早在十八世纪末，中国广东、福建、海南等地区的大量华人移至泰国。其中潮州人最多，福建人次之。从分布上看，潮州人在泰国中部占优势，福建人在南部占优势。移民导致两种语言在直接接触时伴随着词语的借用，不同地区吸收借词的能力也不同，融入泰语的汉语方言即形成“泰语中的汉语方言借词”。当借词被借来时，往往会按照本族词再调整。因泰国的地理、历史、经济等原因使得泰语中产生许多汉语方言借词，语义范畴与类别十分丰富。

本文从鲁迅小说的泰译 2 本：泰国法政大学第 7 届译中文专业 2003 出版的《鲁迅小说集》和 1990 年出版的《鲁迅小说集》，未出现译者中我们发现，这些借词里名词性词语最多，包括姓名称谓、饮食、习俗节庆、地名、数量单位等方面。值得探讨的就是这些词语的普遍使用对泰国文化、经济、

¹ R A. Hudson. Sociolinguistics[M]. Shanghai: Foreign Language Teaching and research Press&Cambridge University Press, 2000: 30-42.

社会等方面产生了巨大影响特别给中国文学的泰译增添了形象色彩。因此本文将从此着手，以现代文学经典作品鲁迅小说泰译本来梳理泰语中的汉语方言借词，并就汉语方言影响泰语的形式作初步论述。

(一) 泰语中的潮州方言借词

据《潮汕百科全书》记载：“在泰国的潮人有 350 多万人，新加坡有 42 万多人，马来西亚有 48 万多人，越南有 30 多万人，印尼有 50 多万人.....”^①。鲁迅小说泰译本中的姓名和社会称谓借词的使用都来自潮州话，这些借词如今不但在泰国华人家庭中使用，泰国人当中使用也很普遍，如：

例1 听说今天结果的一个犯人，便是夏家的孩子（《呐喊·药》第 21 页）

泰译文：ได้ยินว่าคนที่ถูกประหารวันนี้เป็นเด็กแซ่เซี่ย

เด็ก	แซ่	เซี่ย
dek ⁷	se:	si:a
孩子	姓	夏

各个民族的姓名和社会称谓是其民族文化的具体组成部分，形成一个独特的文化系统。上面例子中的姓名是个人与家庭的名称，即是个人称谓的符号，同时也是民族文化现象的集合。人的姓名和社会称谓也因之包含大量的社会信息。如上面的例子中，泰译本译为 เด็กแซ่เซี่ย [[dek⁷ se:si:a] 姓夏的孩子)。这里译者把原文的“家”理解为“姓”然后使用潮州方言音译为“เด็ก” [se:]，其发音跟潮州方言一致。对“แซ่” [se:]来说，该词相当于泰语 “เด็ก” ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2558

[sakun]。该词是泰语中使用最普遍的一个汉方言借词。该词一般用于以下情形：一，表示泰国华人的姓氏。因泰国从公元 1913 年拉达纳可信王朝六世王时制定了有关姓名的法令^②。移到泰国的华人也同样要取姓，当时为了便于辨别华人，就以“แซ่” [se:] 为姓的开头并保留原来的姓，此方法沿用至今。二，表示所有老百姓的“姓”，不分中泰。但仅适用于口语，该词语是泰语中汉语方言借词特有的。比如，ชื่อแซ่ ([tɕʰu:se:] 姓名) 表示人的姓和名字。其实泰语本身也有对等词语即 ชื่อสกุล ([tɕʰu:sakun] 姓名)。但 ชื่อสกุล ([tɕʰu:sakun] 姓名/姓氏) 大多只指“姓氏”不含“名字”之意，若要表示“姓氏”和“名字”就不如 ชื่อแซ่ ([tɕʰu:se:] 姓名) 清楚。三，还作为泰语的惯用语使用，ไม่มีชื่อไม่มีแซ่ ([majmi:tɕʰu:majmi:se:] 无姓无名) 比喻不讲究文明的人，同时也有讽刺的意思，表示性格野蛮。对比“แซ่” ([se:] 姓) 和泰语对等的词语“สกุล” ([sakun])，二者有明显的差异。众所周知，“แซ่” ([se:]) 指的是“姓”，使用同一个姓的人并无必然的血缘关系，但泰语“สกุล” ([sakun] 家) 只能在婚姻或生育而产生的人际关系中使用。可见，“แซ่” ([se:]) 的含义比“สกุล” ([sakun] 家) 广泛得多。此外，“แซ่” ([se:]) 在泰国人的概念中即中国人的姓，与“สกุล” ([sakun] 不同。也即“แซ่” ([se:]) 常用于口头语，而“สกุล” ([sakun] 通常用于书面语。

移民到泰国的潮州人大多做生意。这造成的一个结果是，在生意交际场中泰国人必须按照潮州商人的习惯来使用数量与单位词语。单位词指的是量度中作为记数单元所规定的标准量的词语。在鲁迅作品泰译本里也有出现，如：

例2 七斤一手捏着象牙嘴白铜斗六尺多长的湘妃竹烟管（《呐喊·风波》第37页）

泰译文： นายเจ็ดซั้งถือกล้องยาสูบไผ่ลายยาว6 เซียะกว่าที่ปากคาบทำด้วยงาช้าง
และปากกล้องทำด้วยทองสัมฤทธิ์ขาว

6	เซียะ	๐๐๐
hok ⁷	tɕ ^h ia	kwa:
六	尺	多

许多汉语泰译作品常把“尺”按潮州话音译为 เซียะ ([tɕ^hia] 尺)。泰语发音跟潮州话相同。一尺大概 33 厘米。泰语中没有与之对等的词，因此泰国人跟华人做生意时就把该词“拿来”表示数量单位的一种方法，沿用至今。如上译为 6เซียะกว่า ([hok tɕ^hia kwa:] 六尺多)。

泰国潮州人的现状是通商贸易的基础上形成的。正如新加坡学者崔贵强在一篇研究泰国华人同化问题的文章中指出：“生意上的来往，使泰华与泰人在日常生活上有很多接触的机会”^③。使用潮州话的华人多从事工商业活动，并且在泰国经济生活中占有重要地位，潮州话也随之成为泰国非常重要的商业语言，特别是潮州人小店主和小商人平时都使用潮州话^④。很多商业用语和词汇包括单位词都传到泰国并落地生根，เซียะ ([tɕ^hia] 尺)即其中之一例。当时泰国本地人大多是农民，做生意的很少，没能发展出自己强有力的商业语言。因此泰国人跟中国人谈生意只好按照华人的数量单位交易，因此

这些数量单位就被泰国人普遍拿来使用，当然也被用在中国文学作品泰译本中。

除此之外，还有一些潮州话音译被泰国人普遍使用，比如：瓜子被译为 เม็ดกาวจี ([met ku:aitçi:] 瓜子)，中国历史人物“西施”译为 แซจี้ ([sajsi:] 西施) 等等。

(二) 泰语中的闽南方言借词

例3 “先帝爷，在白帝城……。”(《彷徨·弟兄》第180页)

泰译文：“พระเจ้าเล่าปี่เป็กเตเซีย...”

พระเจ้าเล่าปี่	เล่าปี่	เป็กเตเซีย
p ^h atɕaw	laopi:	pek ^h tesia:
帝	刘备	白帝城

พระเจ้าเล่าปี่ ([p^hatɕaw laopi:] 刘备) 和 เป็กเตเซีย ([pek^htesia:] 白帝城) 来自《三国演义》泰文首次翻译版¹，是汉语方言闽南话音译。中国文学作品泰译本中的人物以及不少中国历史人物，包括地名都使用汉语方言直接音译。如“先帝爷”译为 พระเจ้าเล่าปี่ ([p^hatɕaw laopi:] 刘备) 和“白帝城”音译为 เป็กเตเซีย ([pek^htesia:] 白帝城) 即是很好的例子。这些历史人物、文学作品中的人物和地名都是音译的，所以意思没有变化，用法也没有变化。

闽南方言是泰语中汉语借词主要的一种来源。法国语言大师马伯乐曾说过，闽南话是世界上特别古老的语言。闽南人迁徙和移居到泰国，与泰国人频繁交往，泰语也就不可避免地借入不少承存汉字古义的闽南方言。正如上文所举的两个音译例子，进入泰国已经过了两百多年，即便泰国人不懂该

¹ 《三国演义》泰译本在1802年首次翻译，所音译的词语用闽南话翻译的。

閩南方言但还是都知道 พระเจ้าลิโป้ ([p^hatɕaw laopi:] 刘备) 和 เมืองเป็กเตเซีย ([pe:k^hte:sia:] 白帝城)。中国的经典文学作品泰译本都用方此方法音译。可见，闽南话对泰国翻译家与中国文学作品音译影响巨大。

当这些方言被借入的时候，往往会按照泰语的结构系统进行各种调整，以符合泰语词语借代规律和结合特点，从而并入泰语词汇系统。与词汇系统相关的语音、语义、语法等结构都可能发生调整，甚至为了更接近泰语的发音和泰国人的理解习惯，借入的词一般会通过发音来调整或增加某些部分，如：

例4 到了第二年的端午（《呐喊·孔乙己》第 17 页）

泰译文： ครึ่งถึงเทศกาลขนมจ้างของปีถัดมา

เทศกาล	ขนมจ้าง
te:t ^h saka:n	k ^h anomtɕa:ŋ
节日	粽子

译者把“端午”译为 เทศกาลขนมจ้าง ([te:t^hsaka:nk^hanomtɕa:ŋ] 粽子节)。泰国人一般不知道“端午”的来源，只知道该节日华人要做粽子，因此把该节日叫做 เทศกาลขนมจ้าง ([te:t^hsaka:nk^hanomtɕa:ŋ] 粽子节)。เทศกาลขนมจ้าง ([te:t^hsaka:nk^hanomtɕa:ŋ] 粽子节) 由 เทศกาล ([te:t^hsaka:n] 节日)、ขนม ([k^hanom] 零食) 和 จ้าง ([ɕa:ŋ] 粽子) 等词汇构成。前两个词是泰语，而第三个词是泰语中的汉语方言借词。上面提到的汉语方言借词往往根据本民族的语言（泰语）调整的现象，在此处相当明显。按照泰国人的理解 เทศกาล

([tɛ:tˈsaka:n] 节日) 和 𠵿𠵿𠵿 ([kʰanom] 零食) 修饰后面的汉语方言 𠵿𠵿 ([tɕa:ŋ] 粽子)。前面的 𠵿𠵿𠵿𠵿 ([tɛ:tˈsaka:n] 节日) 表示华人只在“粽子节”才做粽子。𠵿𠵿 ([kʰanom] 零食) 则说明“粽子”是一种零食。泰语汉源方言借词 𠵿𠵿 ([tɕa:ŋ] 粽子) 是从闽南方言借来的词汇，其发音和意思都没有改变。因使用闽南话的很多华人移到泰国以后，保留的很多传统文化与习俗也融入了泰国主流社会。此外，𠵿𠵿 ([tɕa:ŋ] 粽) 在泰语中还有一种更普遍的叫法，即 𠵿𠵿𠵿 ([batɕa:ŋ] 肉粽)。因为泰国的粽子都是肉馅，泰国人就按照闽南话发音，用肉粽 (𠵿𠵿𠵿 ([batɕa:ŋ]) 来代指含义更广的粽子。

(三) 汉语方言对中国文学泰译的主要作用

在鲁迅作品泰译本中，译者使用汉语方言借词的较多。本人通过“语义场”分类发现这些借词多用在“姓名称谓”、“单纯姓名”、“合成姓名”、“数量、单位”、“植物”、“动物”等语义场。除此以外，在其他中国文学作品泰译本中使用这些借词的现象也较为普遍。显然，泰语中的汉语方言借词的大量存在反映出泰国的汉语借词使用范围极广，总体较为活跃。这也说明汉语方言对中国文学的泰译工作有着不可替代的作用。

泰语中的汉语方言借词蕴含着悠久的文化传统与民族风情，能够很自然地把读者带入文学作品中人物所在的生活环境，作品的真实性和感染力由此得以提升。译者在翻译过程中利用这些汉语方言借词，不但保留了作品独特的中国文化味道，同时还可以让读者了解地域文化的不同特色，拉近了读者和作品之间的历史感和距离感。

中国文学作品泰译通过运用方言让读者从语言知识中了解历史、风土人情，感受文化的古朴与厚重。翻译者所运用的汉源方言借词也跟史学以及

语言学密切相关，且与社会情境、作品内容等密切相关，其对文学作品的表达有着特殊的效果，文学作品与翻译中所运用的汉源方言借词因此自然也就相互关联、彼此结合而统一起来。这些借到泰语中的汉语方言，不但代表最纯正鲜活的民间形态，还为泰国历史学家、泰国语言学家提供了难得的历史学和原始语言研究资料，在其研究工作具有不可替代的功能。

泰语汉源方言借词的引入，使文学作品语言与生活实际语言更接近，也使中国文学语言的表达特征更丰富。此外，个人在写作与说话中运用语言的方式，也加深了人们对文学作品的感受。正如特纳所言：“文体方面的解释依赖于对语言使用的环境的仔细分析。文体方面的变化以语境的变化来衡量。在二者相互依赖的情况下，文体需要按这种依赖解释。按照这一观点，采用什么文体并不是自由的，它至少也要受到语境的限制。”（Turner：1973）。因而，中国文学作品泰译本中汉语方言借词的运用，一方面丰富着文学语言的表达形式，另一方面丰富着人们的感受。二者都依赖于对语言使用的环境而形成，反而言之，这些汉语方言借词的使用是依赖语境的结果。

结论

潮州话和闽南话无论在文化上、语言上还是在文学上，都对泰语借词有一定的影响。因语言是文化的载体，文化是语言的内涵。泰语中的汉语方言借词在泰国文化中留下了很深的印迹。从文化的层次上说，这些借词体现了中国深层文化。从语言上看，这些借词增加了汉语方言的形象色彩，令其在泰语词汇系统中获得了生命力。从文学上讲，这些借词形成了中国文学作品泰译本特有的语言风格。汉语方言借词在文学作品的文学鉴赏中能够让文

学有“故乡”的味道，足见其魅力影响之深。可以说，泰语汉源方言借词在泰国人的生活中占有重要地位，具有不可替代的作用。

注释

- ① 潮汕百科全书编辑委员会《潮汕百科全书》[M]，中国大百科全书出版社，1994. 第 42 页.
- ② 魏清泰《语称谓语中的汉语方言借词》[J]. 汕头大学学报（人文社会科学版），2005（3）. 第 87 页.
- ③ （新加）崔贵强. 《泰国华人的同化问题》，载（新加）崔贵强、古鸿廷主编：《东南亚华人同化问题之研究》. 新加坡教育出版社，1978 年，第 92 页.
- ④ Coughlin Richard. James, “ The Chinese in Bangkok ——A Study of Cultural Persistence” Published by University Microfilms, Inc. ,Ann Arbor, Michigan, USA, 1969, p. pviii- 9- 11.

参考文献

- R A. Hudson 2000 Sociolinguistics[M]. Shanghai: Foreign Language Teaching and research Press&Cambridge University Press.
- （美）爱德华·萨丕尔 1985《语言论》[M]. 陆卓元译. 北京：商务印书馆。
- 曾仁山 2011《泰语潮州话借词语义异变情况及其原因》[J]. 宜春学院学报，第 1 期。
- 陈秀容 2001《东南亚华人群融入移入国主流社会的比较研究——以印尼

与泰国作对比分析》[J]. 地理研究, 第3期。

龚群虎 2001《汉语泰语关系词典时间层次研究》[D]. 上海: 上海师范大学博士学位论文。.

胡壮麟, 刘润清 1999《语言学教程》[M]. 北京: 北京大学出版社。

黄素芳 2012《浅析曼谷王朝初期(1782-1910)泰国的华人方言群》[J]. 八桂侨刊, 第3期。

魏清 2005《泰语称谓语中的汉语方言借词》[J]. 汕头大学学报(人文社会科学版), 第3期。

许嘉璐 2002《未愜集——许嘉璐论文化》[M]. 贵阳: 贵州人民出版社。

周振鹤, 游汝杰 1998《方言与中国文化》[M]. 上海: 上海人民出版社。

การศึกษาเรื่องความแพร่หลายภาษาถิ่นของจีนในประเทศไทยและการใช้ ประโยชน์จากภาษาถิ่นของจีนในการแปลวรรณกรรมภาษาจีนเป็นภาษาไทย: ศึกษาตัวอย่างจากเรื่องสั้นของหลู่ซวินฉบับภาษาไทย [บทแปลโดยสรุป]

สุพัตรา ห.เพียรเจริญ¹

สารสังเขป

ภาษาถิ่นคือภาษาที่มีข้อแตกต่างจากภาษามาตรฐาน ใช้ในเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เมื่อชาวจีนอพยพมายังประเทศไทย ภาษาจีนท้องถิ่นจึงแพร่หลายตามเข้ามาโดยธรรมชาติ ผ่านเวลานานวันก็หลอมรวมเข้ามาในภาษาไทย ประเทศไทยมีภาษาท้องถิ่นรวมกันทั้งสิ้น 80 กว่าภาษา ในจำนวนเหล่านี้มีบางภาษาที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสังคมไทย ตลอดจนผลงานแปลวรรณกรรมจีนฉบับแปลภาษาไทย

ตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ชาวจีนที่อาศัยบริเวณมณฑลกว๋างตุ้ง ฮกเกี้ยน และไหหลำจำนวนมากอพยพมายังประเทศไทย ในจำนวนนี้ชาวแต้จิ๋วมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือชาวฮกเกี้ยน ชาวแต้จิ๋วจำนวนมากอาศัยอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ส่วนชาวฮกเกี้ยนนิยมอาศัยอยู่ทางภาคใต้ การอพยพเข้ามามีผลต่อการรับวัฒนธรรมของชาวจีนนำมาซึ่งความใกล้ชิดระหว่างชาวจีนและชาวไทย ทำให้มีการแลกเปลี่ยน รวมถึงการยืมคำมาใช้ในการสื่อสาร ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็มีความสามารถในการรับคำยืมมาใช้ที่ต่างกันไป เราเรียกคำที่หยิบยืมจากภาษาอื่นมาใช้ว่าคำยืม ภาษาจีนท้องถิ่นที่หลอมรวมเข้ามาใช้ในภาษาไทยจึงเป็น “คำยืมภาษาจีนท้องถิ่นในภาษาไทย” คำที่ถูกยืมมาใช้มักจะมีการปรับตามภาษาพื้นเมืองของท้องถิ่นที่ยืมไปใช้ เนื่องด้วยเหตุผลทางด้านสภาพภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจของประเทศไทย

¹สุพัตรา ห.เพียรเจริญ นักปริญญเอก สาขาวิชาภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเจ้าเจียง สาธารณรัฐประชาชนจีน
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2558

ภาษาไทยจึงมีคำยืมจากภาษาจีนท้องถิ่นมากมาย ขอบเขตทางความหมายและประเภทของคำก็มากมายตามไปด้วย

บทความชิ้นนี้นำตัวอย่างจากเรื่องสั้นของหลู่ซว้นฉบับแปลภาษาไทยที่รวบรวมเนื้อหาได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่ปรากฏหลักฐานในประเทศไทย จำนวน 2 เล่มได้แก่

1. นักศึกษาวิชาเอกภาษาจีนรุ่น 7 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เรื่องสั้นของหลู่ซว้น = [Lu Xunxiaoshuoquanpian]. กรุงเทพฯ : ชุมศิลป์ธรรมดา, 2546. (泰 国法政大学第 7 届译中文专业 2003 出版的《鲁迅小说集》)
2. หลู่ซว้น. ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซว้น. กรุงเทพฯ : เปลวเทียน, 2533. (1990 年出版的《鲁迅小说集》，未出现译者)

เนื่องจากเรื่องสั้นของหลู่ซว้นเป็นผลงานวรรณกรรมภาษาจีนชิ้นแรกที่ใช้ภาษาพูดในการเขียน จากผลงานการแปลเรื่องสั้นของหลู่ซว้นพบว่า ในจำนวนคำยืมที่นำมาใช้ในภาษาไทยเป็นค่านามมากที่สุด ค่านามเหล่านี้ประกอบด้วยคำเรียกชื่อ สกูล อาหารการกิน เทศกาลและขนบประเพณี ชื่อสถานที่ นอกจากนี้ยังมีมาตราซ่ง ตวง วัด เป็นต้น ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือคำยืมเหล่านี้ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทยบางคำถูกเก็บเข้าเป็นคำศัพท์คำหนึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต บางคำมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมไทย เศรษฐกิจ และสังคมอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำยืมเหล่านี้สามารถเพิ่มสีสันให้กับผลงานแปลวรรณกรรมภาษาจีนเป็นภาษาไทยได้อีกด้วย ดังนั้นจึงยกตัวอย่างจากผลงานรวมเรื่องสั้นของหลู่ซว้นฉบับแปลภาษาไทยมาใช้ในการวิเคราะห์คำยืมภาษาจีนท้องถิ่นที่ใช้ในภาษาไทย และผลกระทบของคำยืมเหล่านี้ที่มีต่อภาษาไทย

1. คำยืมจากภาษาจีนแต่จิวในภาษาไทย

หนังสือ “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเถา” (ภาษาจีนกลางออกเสียงว่าซานโถว)ระบุไว้ว่า “ชาวชาวเถาในประเทศไทยมีประมาณ 3.5 ล้านคน ที่สิงคโปร์มีประมาณ 4.2 แสนคน มาเลเซียมีประมาณ 4.8 แสนคน เวียดนามมีประมาณ 3 แสนคน และอินโดนีเซียมีประมาณ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2558

5แสนคน” ในผลงานแปลของหลู่ชวี่นฉบับภาษาไทยปรากฏคำยืมประเภทชื่อ นามสกุลและคำเรียกที่มาจากภาษาจีนแต่จัดเป็นจำนวนมาก คำยืมที่ปรากฏในผลงานแปลนี้ในปัจจุบันนอกจากยังมีการใช้ในครอบครัวชาวจีนโพ้นทะเลแล้ว ยังมีการใช้ในหมู่ชาวไทยด้วย เช่น “เด็กแซ่เซี่ย” ในฉบับแปลได้นำคำว่า “บ้าน” ตีความเป็นคำว่า “สกุล” โดยใช้คำยืมมาแปลว่า “แซ่”

คำว่า “แซ่” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่าเป็นชื่อสกุลวงศ์ของจีน. (จ.)ใกล้เคียงกับคำว่า “สกุล” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า “ตระกูล, วงศ์, เชื้อสาย, เผ่าพันธุ์; เชื้อชาติผู้ใดเช่นเป็นคนมีสกุลผู้ใดมีสกุล” คำว่าแซ่เป็นคำที่ใช้ทั่วไปอย่างแพร่หลาย มักใช้ในหลายกรณีดังนี้ ๑) หมายถึงนามสกุลของชาวจีนโพ้นทะเล เนื่องจากสมัยรัชกาลที่หกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมามีกฎหมายกำหนดให้ประชาชนทุกคนในราชอาณาจักรไทยจำเป็นต้องมีนามสกุล ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีนามสกุลด้วย และเพื่อแยกแยะชาวไทยและชาวจีนโพ้นทะเล จึงกำหนดให้ชาวจีนโพ้นทะเลใช้คำว่า “แซ่” เป็นพยางค์แรกของนามสกุลตามด้วยนามสกุลเดิม เช่น แซ่เซี่ย เป็นต้น ๒) หมายถึงนามสกุลของประชาชนทั่วไป ไม่แบ่งเชื้อชาติหรือสัญชาติ แต่มักใช้เฉพาะภาษาพูดเท่านั้น เช่น “ชื่อแซ่” หมายความว่าชื่อและนามสกุล ในภาษาไทยมีคำว่า “ชื่อสกุล” แต่คำว่า “ชื่อสกุล” ในภาษาไทยมักใช้ในภาษาเขียน บางครั้งอาจหมายความว่า “นามสกุล” เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงนิยมใช้คำว่า “ชื่อแซ่” ในภาษาพูดมากกว่า ๓) ใช้ในภาษาสำนวน เช่น “ไม่มีชื่อไม่มีแซ่” เป็นการกล่าวเสียดสีหรือตำหนิบุคคลใดบุคคลหนึ่งว่าไม่มีหัวนอนปลายเท้า

เมื่อเปรียบเทียบคำว่า “แซ่” กับคำว่า “สกุล” สองคำนี้มีความหมายแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เป็นที่ทราบกันดีว่า “แซ่” มีความหมายว่า “นามสกุล” แต่ในความเป็นจริงแล้ว “แซ่” หมายถึงผู้ที่ใช้นามสกุลเดียวกัน แต่อาจไม่มีความเกี่ยวพันกันทางสายเลือดก็ได้ แต่ผู้ที่มี “นามสกุล” เดียวกัน จะต้องมีความเกี่ยวพันกันทางสายเลือดหรือการแต่งงาน ดังนั้น “แซ่” จึงมีความหมายที่กว้างกว่า “นามสกุล” เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ในความเข้าใจของ

คนไทย คำว่า “แซ่” ส่วนมากจะหมายถึงนามสกุลของผู้ที่มีเชื้อสายจีนเท่านั้น และมักใช้ในภาษาพูด ส่วน “สกุล” จะใช้ในภาษาเขียน

ในด้านสังคม ไทยและจีนมีสัมพันธ์ไมตรีต่อกันมายาวนาน ชาวจีนเข้ามาทำการค้าในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ดังมีปรากฏในบทความวิจัยของชาวสิงคโปร์ที่ได้พูดถึงไว้ว่า “การติดต่อทางการค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยแท้ ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสนในการสัมผัสซึ่งกันและกันได้มากขึ้นในขณะที่คนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การซื้อขายสินค้ากับชาวจีนจะต้องอิงหน่วยชั่ง ตวง วัด ของจีนเป็นหลัก ในผลงานของหลู่ชวิน ฉบับแปลภาษาไทยมีปรากฏให้เห็นเช่นกัน เช่น คำว่า “เขี้ยะ” แม้จะไม่ได้ใช้แพร่หลายในปัจจุบันเหมือนคำว่า “แซ่” แต่แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยในอดีตได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาจีนแต่จำกัดศัพท์อีกหลายคำ เช่น คำนามประเภทของรับประทาน เช่น เม็ดกวยจี เป็นต้น อีกทั้งยังชื่อบุคคลในประวัติศาสตร์จีนปรากฏให้เห็นด้วย เช่น นางไซซี เป็นต้น

2. คำยืมจากภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาษาไทย

คำยืมในภาษาจีนฮกเกี้ยนนอกจากจะปรากฏให้เห็นในสังคมทั่วไปแล้ว ยังปรากฏให้เห็นในวรรณคดีจีนสามก๊กฉบับแปลภาษาไทยด้วย เช่น พระเจ้าเล่าปี่เป็กเต้เสียเหล่านีล่วน เป็นคำทับศัพท์ที่เลียนเสียงมาจากภาษาจีนฮกเกี้ยนทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่คำที่ยืมมาจะเป็นชื่อบุคคลในประวัติศาสตร์หรือบุคคลในวรรณคดี โดยคำประเภทนี้จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง นักวิจัยภาษาชาวฝรั่งเศสกล่าวว่า ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาที่เก่าแก่ที่สุดภาษาหนึ่ง การที่ชาวฮกเกี้ยนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย มีปฏิสัมพันธ์กับคนไทยอยู่เสมอ ภาษาไทยจึงได้รับอิทธิพลจำนวนไม่น้อยจากภาษาฮกเกี้ยนซึ่งแฝงความหมายในภาษาจีนโบราณอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

นอกจากนี้ เมื่อรับเอาภาษาถิ่นเข้ามาแล้ว มักมีการปรับเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ การเน้นน้ำหนักของเสียง และความหมายบางประการตามหลักเกณฑ์ในภาษาไทย ให้ง่ายต่อการออกเสียงต่อผู้ใช้ภาษาไทยมากขึ้น บางครั้งอาจมีการเติมบางส่วนเข้าไปด้วย เช่น เทศกาลขนมจ้าง เป็นต้นมีการเติมคำว่า เทศกาลเพื่อให้คนไทยทราบว่าขนมชนิดนี้เป็นขนมที่ทำเฉพาะเทศกาล และคำว่า ขนม เพื่อให้ทราบขอบเขตของอาหารชนิดนี้มากขึ้น เนื่องจากคนไทยไม่ทราบที่มาของขนมชนิดนี้

3. ประโยชน์ของคำยืมภาษาจีนท้องถิ่นในภาษาไทยที่มีต้องงานแปลวรรณกรรมภาษาจีนเป็นภาษาไทย

การใช้คำยืมภาษาจีนท้องถิ่นในการแปลเรื่องสั้นของหลู่ซุนค่อนข้างมาก จากการรวบรวมของผู้วิจัยโดยการแบ่งประเภทตามหมวดคำพบในหลายหมวด ได้แก่ หมวดคำนาม เฉพาะ หมวดคำเรียก หมวดอาหาร หมวดสิ่ง ตวง วัด หมวดเงินตรา หมวดพืชและสัตว์ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทคำนามตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งคำเหล่านี้นอกจากจะส่งผลในด้านการใช้ชีวิตประจำวันแล้ว ยังมีผลในด้านงานแปลด้วย

นอกจากผลงานของหลู่ซุนแล้ว ในผลงานแปลวรรณกรรมฉบับอื่นเป็นภาษาไทยก็ปรากฏให้เห็นได้ทั่วไป สามารถเห็นได้ว่า คำยืมภาษาจีนท้องถิ่นในภาษาไทยมีการใช้ค่อนข้างแพร่หลาย และมีความสำคัญอย่างไม่อาจแทนที่ได้

คำยืมภาษาจีนท้องถิ่นในภาษาไทยแฝงไปด้วยกลิ่นอายของชนชาติ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเรื่องราวและจินตนาการถึงฉากและสภาพแวดล้อมที่ผู้เขียนบรรยายไว้ได้อย่างดียิ่ง การที่ผู้แปลเลือกใช้คำยืมเหล่านี้แทนการใช้ภาษาไทยแท้ในการแปลนอกจากจะสามารถรักษาอรรถรสและคงเสน่ห์ของวรรณกรรมจีนไว้ได้แล้ว ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศและวัฒนธรรมที่ผู้เขียนตั้งใจแสดงให้เห็นในผลงาน ทั้งยังสื่อให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงประวัติศาสตร์และลดความแตกต่างระหว่างประเทศได้อย่างดีอีกด้วย

การเข้ามาของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย ทำให้ภาษาในวรรณคดีจีนและภาษาที่ใช้แปลมีความใกล้เคียงกันมาก ทำให้การถ่ายทอดภาษาในวรรณคดีจีนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้ภาษาในการเขียนและสื่อสารของแต่ละคนก็ทำให้เพิ่มความซาบซึ้งต่อวรรณคดีมากยิ่งขึ้นตามความรู้สึกที่มีต่อวรรณคดี มาร์ค เทอร์เนอร์ นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันกล่าวไว้ว่า “การเข้าใจวรรณคดีขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมการใช้ภาษาและการวิเคราะห์ภาษาอย่างละเอียด การใช้ภาษามาอธิบายเนื้อหาไม่สามารถใช้ได้ตามอรรถาธิบาย อย่างน้อยที่สุดก็ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม” ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากคำยืมภาษาจีนท้องถิ่นในภาษาไทยด้านหนึ่งคือเพื่อให้การแสดงออกทางภาษามีความสมบูรณ์และหลากหลายมากขึ้น อีกด้านหนึ่งคือเพื่อให้ผู้อ่านได้รับบรรณรสได้อย่างเต็มที่ ทั้งสองด้านนี้ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภาษา กล่าวได้ว่าการยืมคำจากภาษาจีนท้องถิ่นมาใช้ก็ขึ้นอยู่กับผลที่ต้องการจะนำเสนอออกมาด้วย

บทสรุป

ภาษาจีนแต้จิ๋วและภาษาจีนฮกเกี้ยน ล้วนมีผลกระทบต่อคำยืมในภาษาไทยทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม ด้านภาษาหรือด้านวรรณกรรม เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกันจนยากจะแยกออก ในด้านวัฒนธรรม คำยืมจากภาษาจีนท้องถิ่นในภาษาไทยได้ทิ้งร่องรอยไว้ในวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง คำยืมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในไทยอย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันในด้านภาษา คำยืมเหล่านี้ก็เพิ่มสีสันให้กับภาษาได้อย่างดียิ่ง ท้ายที่สุดในด้านวรรณกรรม คำยืมภาษาจีนท้องถิ่น ก็ได้กลายเป็นแบบฉบับเฉพาะของวรรณกรรมจีนแปลในไทย จะเห็นได้ว่าคำยืมในภาษาจีนท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อภาษาไทยค่อนข้างกว้างขวางและลึกซึ้ง อาจกล่าวได้ว่า คำยืมภาษาจีนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อภาษาไทยอย่างมาก